**Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης»**

*[COM(2020) 22 final — 2020/0006 (COD)]*

**και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων»**

*[COM(2020) 23 final — 2018/0196 (COD)]*

(2020/C 311/08)

Εισηγήτρια: η κ. **Ester VITALE**

Συνεισηγητής: ο κ. **Petr ZAHRADNÍK**

| | |
|---|---|
| Αίτηση γνωμοδότησης | Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 23.1.2020 |
| | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 29.1.2020 |
| Νομική βάση | Άρθρο 175 παράγραφος 3 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης |
| Αρμόδιο τμήμα | Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή |
| Υιοθετήθηκε από το τμήμα | 13.5.2020 |
| Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια | 10.6.2020 |
| Σύνοδος ολομέλειας αριθ. | 552 |
| Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας | 210/1/5 |
| (υπέρ/κατά/αποχές) | |

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η ΕΟΚΕ είναι βαθιά πεπεισμένη ότι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) αποτελεί το πρώτο απτό μέσο που θα συμβάλει στην επίτευξη του πολύ φιλόδοξου στόχου του ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050 στο πνεύμα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις υπέρ της δίκαιης μετάβασης δεν αντιστοιχούν στη φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πιστεύει δε ότι θα πρέπει να αναζητηθούν πρόσθετοι πόροι μέσω της ενίσχυσης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, είτε με την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων είτε με την αύξηση της συνεισφοράς των κρατών μελών. Η ΕΕ πρέπει να επιδείξει φιλοδοξία που θα ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής: κατά μέσο όρο το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού (ΠΔΠ 2021-2027) πρέπει να διατεθεί για τον σκοπό αυτό·

1.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά να καθοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια το δημοσιονομικό πλαίσιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, δεδομένου ότι μόνο 30 δισεκατομμύρια ευρώ είναι εγγυημένα, σύμφωνα με την παρούσα πρόταση, ενώ το υπόλοιπο βασίζεται σε οικειοθελή απόφαση των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ δεν είναι πεπεισμένη ότι το δημοσιονομικό πλαίσιο βασίζεται σε συντηρητική προσέγγιση και αντίστοιχες προϋποθέσεις.

1.4. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η επιτυχία του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης (και του συνολικού «Επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη») εξαρτάται από μια νέα σύμπραξη μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τις από κοινού ευθύνες. Χρειάζεται ένα νέο σύμφωνο μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με τη συμμετοχή όλων των συναρμοδίων από την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, στο οποίο θα καθορίζονται η χρηματοδότηση και οι κοινές ευθύνες. Δεδομένου ότι οι ανάγκες χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας είναι τεράστιες και τα κοινά δημοσιονομικά έσοδα της ΕΕ είναι αρκετά περιορισμένα, ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα θα είναι σημαντικός. Οι ΜΚΟ θα πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην καθοδήγηση της χρήσης του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης με τρόπο που να περιλαμβάνει όλες τις κοινωνικές ομάδες και να συμβαδίζει με τη βελτίωση της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία και τους ηλικιωμένους.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευρεία προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, βιομηχανικές και τεχνολογικές διαστάσεις της μετάβασης σε μια μη ρυπογόνο οικονομία, με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να συμμετέχουν στη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών δίκαιης μετάβασης. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις πρέπει να είναι παρούσες σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης έτσι ώστε να προστατεύουν τα συμφέροντα των εργαζομένων σε διάφορα επίπεδα.

1.6. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι στον διάλογο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

1.7. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα πρέπει να εποπτεύονται από επιτροπές παρακολούθησης που διέπονται από τους ίδιους κανόνες με εκείνους που προβλέπει ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων που διέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

1.8. Η ΕΟΚΕ προτείνει στα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης να έχουν πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για την ελαστικότητα των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και τα αναμενόμενα έμμεσα αποτελέσματά τους, τα οποία θα πρέπει επίσης να αντανακλούν τη σημασία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, ιδίως στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες εξόρυξης και έντασης άνθρακα. Οι κρατικές ενισχύσεις και ειδικότερα οι πράσινες κρατικές ενισχύσεις θα πρέπει να συμβάλουν στη μετάβαση προς μια πιο πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, με συνεχή και πιο φιλόδοξη αποζημίωση για τη χρήση κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της απασχόλησης μεταξύ εκείνων που συχνά έχουν αποκοπεί από την ανοικτή αγορά εργασίας, όπως τα άτομα με αναπηρία.

1.10. Δεδομένου ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η δράση για το κλίμα έχουν θετικό αντίκτυπο στις δημόσιες δαπάνες και στην εξάλειψη ορισμένων αρνητικών εξωτερικών παραγόντων (υγεία, αποκατάσταση, ανασυγκρότηση κ.λπ.), οι δημόσιες επενδύσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή θα πρέπει να εξαιρεθούν από τους περιορισμούς του συμφώνου Σταθερότητας. Σήμερα δε τούτο είναι πιο σημαντικό από ποτέ λόγω αυτής της άνευ προηγουμένου κρίσης. Η νόσος COVID-19 ενδέχεται να έχει σοβαρό αντίκτυπο στους πολίτες της ΕΕ, στην υγεία τους και στην οικονομία γενικότερα.

1.11. Σήμερα, η πανδημία COVID-19 αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα· υπονομεύει την κοινωνική και οικονομική μας ζωή και επηρεάζει επίσης την τρέχουσα και τη μελλοντική δημοσιονομική πολιτική της ΕΕ. Παράλληλα, δημιουργεί μια άνευ προηγουμένου αβεβαιότητα που θα μπορούσε συνεπώς να οδηγήσει σε ουσιαστική μεταβολή του προσανατολισμού και της κατανομής του προϋπολογισμού της ΕΕ. Τα πιο πρόσφατα έγγραφα της Επιτροπής προτείνουν και συνιστούν την κατανομή του υπόλοιπου μέρους των διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020, κυρίως για τον μετριασμό των συνεπειών της πανδημίας. Η ΕΟΚΕ θα σεβαστεί κάθε αναγκαία εύλογη αλλαγή στις προσεχείς διαπραγματεύσεις για το ΠΔΠ που θα μπορούσε να συμβάλει στην επίλυση της σοβαρότατης κατάστασης.

1.12. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Next Generation EU» (Επόμενη Γενιά ΕΕ) που αποσκοπεί στην ενίσχυση του μηχανισμού μετάβασης για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη νέα πρότασή της για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ.

1.13. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δυνατότητα των κρατών μελών να διαθέτουν ειδικό πρόγραμμα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Η ΕΟΚΕ σέβεται και υποστηρίζει τον σημαντικό ρόλο των περιφερειών στη διαδικασία προγραμματισμού, διαχείρισης και εφαρμογής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη τόσο τα διαφορετικά επίπεδα ετοιμότητας στα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους για τη μετάβαση σε ουδέτερο ισοζύγιο διοξειδίου του άνθρακα όσο και οι ποικίλες δυνατότητες παραγωγής καθαρής ενέργειας εντός της ΕΕ. Επίσης, θα πρέπει να συνεκτιμώνται οι διαφορές στη στάση των πολιτών ανά τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες έναντι της ενεργού συμβολής στην προστασία του κλίματος.

1.14. Η ΕΟΚΕ θα εκτιμούσε ιδιαίτερα τη δημοσίευση ενός καταλόγου βιώσιμων έργων, με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Η υποστήριξη που παρέχεται από συγκεκριμένες διαχειριστικές αρχές θα πρέπει επίσης να δημοσιοποιείται, ώστε να συμβάλλει σε φιλικές προς τις επενδύσεις συνθήκες. Με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η διαφάνεια και θα αποφευχθεί ο κίνδυνος άνισης πληροφόρησης.

1.15. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα όσων μέτρων χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με τα μέτρα που συγχρηματοδοτεί το InvestEU στο πλαίσιο του πυλώνα 2 και από τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του πυλώνα 3 του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

1.16. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι πρέπει να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης και των μέτρων που εξασφαλίζουν την προστασία και την επανακατάρτιση των εργαζομένων που επηρεάζονται από τις διαδικασίες μετάβασης.

1.17. Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι το κλειδί για την υποστήριξη των διαδικασιών μετάβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αυξηθούν οι πόροι της πολιτικής συνοχής για την ενίσχυση και την αναζωογόνηση του συστήματος δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μέσω επιστημονικών και τεχνολογικών κατευθυντήριων γραμμών ειδικά προσαρμοσμένων στις σημερινές ανάγκες.

1.18. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι σημαντικό μέρος των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα διατεθεί στην πραγματοποίηση επενδύσεων που χρειάζονται οι εργαζόμενοι όταν αλλάζουν θέση εργασίας. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ της επένδυσης στην επανακατάρτιση των εργαζομένων που μεταβαίνουν σε νέες μορφές πιο πράσινης απασχόλησης και της προετοιμασίας εκείνων στις πληγείσες κοινότητες που πρόσφατα εισήλθαν στην αγορά εργασίας με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις αναδυόμενες μορφές εργασίας. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη της απασχόλησης των ατόμων που είναι περισσότερο αποκομμένα από την αγορά εργασίας, όπως οι νέοι και τα άτομα με αναπηρία.

## 2. **Ιστορικό**

2.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το μακρόπνοο, στρατηγικό της όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία με ορίζοντα το 2050. Όπως σημειώνεται στην ανακοίνωση με θέμα την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, ο οποίος συμπληρώνει τις δημοσιονομικές και νομικές προτάσεις που έχουν ήδη κατατεθεί ενόψει της περιόδου 2021-2027. Μεταξύ 2021 και 2027, θα διανεμηθεί δέσμη 100 δισεκατ. ευρώ για το σύνολο του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης για την υποστήριξη και τη διευκόλυνση της μετατροπής δραστηριοτήτων που προκαλούν εκπομπές ρύπων, της μείωσης της κατανάλωσης άνθρακα, της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και της πρόκρισης πιο οικολογικών τεχνολογιών σε όλους τους παραγωγικούς τομείς. Το ταμείο θα έχει αρχικό προϋπολογισμό ύψους 7,5 δισεκατ. ευρώ με προβλεπόμενη αύξηση έως το ποσό των 100 δισεκατ. ευρώ μέσω εθνικής συγχρηματοδότησης, του χρηματοδοτικού σκέλους InvestEU και της Ευρωπαϊκής Τράπεζα Επενδύσεων.

2.2. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης αποτελείται από τους εξής τρεις πυλώνες:

— Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) που υλοποιείται στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή. Το εν λόγω ταμείο συγκροτείται μέσω ειδικού κανονισμού, ο οποίος καθορίζει τον ειδικό στόχο του ταμείου, τη γεωγραφική του κάλυψη, τη μεθοδολογία για την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων και το περιεχόμενο των εδαφικών σχεδίων δίκαιης μετάβασης που απαιτούνται για την υποστήριξη του προγραμματισμού. Μέσω του ταμείου θα χορηγηθούν επιδοτήσεις πρωτίστως στις περιφέρειες με σκοπό την υποστήριξη των εργαζομένων (για παράδειγμα εν είδει συνδρομής ώστε να αποκτούν δεξιότητες και ικανότητες που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στην αγορά εργασίας του μέλλοντος), των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), των νεοφυών επιχειρήσεων και των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων που επιδιώκουν να δημιουργήσουν νέες οικονομικές ευκαιρίες στις εν λόγω περιφέρειες. Θα ενισχύει επίσης τις επενδύσεις στη μετάβαση σε μη ρυπογόνες μορφές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση.

— Ένα ειδικό καθεστώς υπό το InvestEU, το οποίο θα καλύπτει έργα σε υποδομές στον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών φυσικού αερίου και τηλεθέρμανσης, καθώς και έργα υπέρ της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές.

— Έναν μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα που θα λειτουργεί σε συνεργασία με την ΕΤΕπ με σκοπό την παροχή κεφαλαίων στις τοπικές αρχές των ενδιαφερόμενων περιφερειών. Η χρηματοδότηση μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ θα μπορούσε να συμπληρώνεται με επιδότηση επιτοκίου ή επενδύσεων σε συνδυασμό με δάνεια χορηγούμενα από την ΕΤΕπ.

2.3. Θα αποδεσμευτούν πρόσθετοι δημόσιοι και ιδιωτικοί πόροι και θα ισχύουν κλαδικοί κανόνες όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις με σκοπό τη διευκόλυνση της χρήσης εθνικών πόρων σε έργα συμβατά με τους στόχους της δίκαιης μετάβασης.

2.4. Η παροχή συμβουλευτικής και τεχνικής βοήθειας στις περιφέρειες θα αποτελεί επίσης αναπόσπαστο τμήμα του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

2.5. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα υπόκειται σε καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης και θα έχουν πρόσβαση σε αυτό όλα τα κράτη μέλη. Οι κατανομές των κονδυλίων θα γίνονται με γνώμονα τα ζητήματα μετάβασης που θα αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες με τις υψηλότερες ανθρακούχες εκπομπές, καθώς και τα κοινωνικά ζητήματα λόγω της πιθανής απώλειας θέσεων εργασίας.

2.6. Τα κράτη μέλη θα συμπληρώνουν τα κονδύλια από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με αυτά που θα τους χορηγούνται μέσω του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+. Οι μεταφορές αυτές θα αντιστοιχούν τουλάχιστον μιάμιση φορά στο κονδύλιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, αλλά δεν θα υπερβαίνουν το τριπλάσιό του. Ωστόσο, κάθε κράτος μέλος δεν θα μπορεί να χρησιμοποιεί περισσότερο από το 20 % των αρχικών κονδυλίων του από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ και οφείλει να δικαιολογεί αυτούς τους πρόσθετους πόρους. Τα κράτη μέλη θα συμμετέχουν και με ίδιους πόρους.

2.7. Η διαδικασία προγραμματισμού, συμπεριλαμβανομένης της ταυτοποίησης των εδαφών, θα συμφωνηθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κάθε κράτους μέλους και θα ακολουθεί τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Τα κράτη μέλη καλούνται να παρουσιάσουν τα εδαφικά τους σχέδια, καθορίζοντας τη διαδικασία μετάβασης έως το 2030. Στο πλαίσιο αυτό, θα καθορίσουν, για κάθε περιοχή, τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, καθώς και τις ανάγκες επαγγελματικής επιμόρφωσης και αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα δώσει έμφαση στην υποστήριξη περιοχών που αντιστοιχούν στις περιφέρειες επιπέδου NUTS 3.

2.8. Η έγκριση των εδαφικών σχεδίων θα επιτρέψει την παροχή υποστήριξης από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και την εφαρμογή των μηχανισμών για τη χρήση των κεφαλαίων του InvestEU και της ΕΤΕπ. Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα θα υπόκεινται σε ενδιάμεση επανεξέταση με την ίδια μέθοδο όπως σε όλα τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής.

2.9. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα συμπληρώνει τα κονδύλια της πολιτικής για τη συνοχή. Συνεπώς η πρόταση κανονισμού περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να προστεθεί το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης ως νέο ταμείο της πολιτικής για τη συνοχή.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προτεινόμενη στρατηγική της ΕΕ για τη μακροπρόθεσμη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τον στόχο να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι ο οικολογικός στόχος είναι μία από τις βασικές προτεραιότητες στη μελλοντική πολιτική για τη συνοχή, με προϋπολογισμό τουλάχιστον 30 % του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και 37 % του Ταμείου Συνοχής. Ωστόσο, εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι σχεδιαζόμενες επενδύσεις υπέρ της δίκαιης μετάβασης δεν αντιστοιχούν στη φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δεκαετής χρηματοδότηση που προτείνεται δεν είναι αρκετή παρά μόνο για όσο χρειάζεται κάθε χρόνο για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας με δίκαιο τρόπο έως το 2050. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αυξηθούν οι προβλέψεις δαπανών του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Εάν πρέπει να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι που ορίζονται στην Πράσινη Συμφωνία, ο προϋπολογισμός της ΕΕ πρέπει να αυξηθεί είτε με την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων είτε με την αύξηση της συνεισφοράς των κρατών μελών.

3.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την προσαρμογή του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 στις κλιματικές ανάγκες και προκλήσεις μέσω του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και, σε ευρύτερο πλαίσιο, μέσω του συνολικού επενδυτικού σχεδίου για μια βιώσιμη Ευρώπη, το οποίο αποτελεί το σημαντικότερο μέρος του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Ενώ το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί το πρώτο ουσιαστικό βήμα προς την επίλυση του χρηματοδοτικού και επενδυτικού σκέλους του προβλήματος, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει και επισημαίνει την ανάγκη να εφαρμοστούν στην πράξη και οι άλλες υποχρεώσεις που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Σε αντίθετη περίπτωση, η αποτελεσματικότητα του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα είναι περιορισμένη.

3.3. Όπως έχει ήδη επισημάνει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ([1]), η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η χρηματοδότηση θα πρέπει να είναι ειδικού σκοπού μέσω της πολιτικής για τη συνοχή και του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης. Ωστόσο, η χρηματοδότηση θα πρέπει να προέρχεται από επαρκείς ειδικές πιστώσεις προς αποφυγή περαιτέρω μειώσεων των διαθέσιμων κονδυλίων της πολιτικής για τη συνοχή.

3.4. Επίσης, στην περίπτωση του ΕΚΤ+, η υποχρεωτική μεταφορά πόρων θα μπορούσε να προκαλέσει ακούσιες συγκρούσεις συμφερόντων. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να προκύψουν ερωτήματα όπως η υποστήριξη ατόμων που διατρέχουν τον κίνδυνο της φτώχειας ή όσων εργαζομένων στη βιομηχανία κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους. Αυτές οι συγκρούσεις συμφερόντων θα μπορούσαν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αποδοχή της πολιτικής για το κλίμα στο σύνολό της. Σε κάθε περίπτωση, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του ΕΚΤ+ πρέπει να συνοδεύεται από αύξηση των πόρων.

3.5. Δεδομένου ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η δράση για το κλίμα έχουν θετικό αντίκτυπο στις δημόσιες δαπάνες και στην εξάλειψη ορισμένων αρνητικών εξωτερικών παραγόντων (υγεία, αποκατάσταση, ανασυγκρότηση κ.λπ.), οι δημόσιες επενδύσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή θα πρέπει να εξαιρεθούν από τους περιορισμούς του συμφώνου Σταθερότητας. Σήμερα δε τούτο είναι πιο σημαντικό από ποτέ λόγω αυτής της άνευ προηγουμένου κρίσης. Η νόσος COVID-19 ενδέχεται να έχει σοβαρό αντίκτυπο στους πολίτες της ΕΕ, στην υγεία τους και στην οικονομία γενικότερα.

([1]) Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021-2027» (ΕΕ C 62, της 15.2.2019, σ. 83).

3.6. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι υπάρχουν πολλά κοινά συμφέροντα και στόχοι μεταξύ του συνόλου των λύσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και των προκλήσεων της Πράσινης Συμφωνίας. Ωστόσο, κρίνεται σκόπιμο να επαναπροσδιοριστεί η υλοποίηση ορισμένων στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, ιδίως όσον αφορά το χρονοδιάγραμμά τους. Συνιστάται ιδιαίτερα κάποιο είδος ευελιξίας (συγκρίσιμο με εκείνο των κανόνων για τις φορολογικές και κρατικές ενισχύσεις).

3.7. Δεν είναι δυνατό να γίνουν σημαντικές επενδύσεις για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την οικολογική μετάβαση, εάν εξακολουθούν να υπάρχουν περιορισμοί ως προς το έλλειμμα. Προφανώς, αυτό δεν συνεπάγεται την κατάργηση της συνήθους απαίτησης για τη σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, αλλά σημαίνει επιλογή μεταξύ δύο εναλλακτικών λύσεων: είτε θέλουμε πραγματικά να αντιστραφεί η τάση αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη, και άρα πρέπει να συγκεντρωθούν μεγάλα ποσά προς επένδυση, είτε θέλουμε να γίνουν απλώς ορισμένες διορθώσεις για να έχουμε ήσυχη τη συνείδησή μας και τακτοποιημένα τα δημόσια οικονομικά.

3.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, για να καταστεί η μετάβαση οικονομικά πιο δραστική και πολιτικά πιο αξιόπιστη, θα πρέπει να αναληφθεί δράση το συντομότερο δυνατόν έτσι ώστε να εξαλειφθεί το καθεστώς άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στον τομέα των ορυκτών καυσίμων που είναι υπεύθυνος για ένα τεράστιο περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό κόστος, το οποίο είναι αρκετά υψηλό για να ακυρώσει την πρόοδο που συντελείται στη δράση υπέρ του κλίματος.

3.9. Με τη σταδιακή κατάργηση της επιδότησης της ενέργειας από ορυκτά καύσιμα και την ενίσχυση ενός αναδυόμενου τομέα όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και με τη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ωφελούν τους καταναλωτές όσον αφορά την οικονομικά προσιτή τιμή, την οικονομική ευημερία και τη βιωσιμότητα του κλίματος.

3.10. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης αποτελεί ένα ισορροπημένο συμβιβασμό επιδοτήσεων και χρηματοδοτικών μέσων, μεταξύ μιας συντονισμένης προσέγγισης και μιας κεντρικά διαχειριζόμενης προσέγγισης. Χρειάζεται ένα νέο σύμφωνο μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με τη συμμετοχή όλων των συναρμοδίων από την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον, στο οποίο θα καθορίζονται η χρηματοδότηση και οι κοινές ευθύνες. Ωστόσο, τούτο προϋποθέτει νέες ικανότητες διαχείρισης και διοίκησης για την αποτελεσματική εφαρμογή του. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα βοηθήσει τις δημόσιες αρχές και τους φορείς προώθησης βιώσιμων έργων σε όλα τα στάδια: από τον σχεδιασμό έως και την εκτέλεσή τους.

3.11. Η ενθάρρυνση της εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων στο σύστημα είναι απαραίτητη για την επιτυχία του εγχειρήματος αυτού. Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια νέα σύμπραξη μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, με βάση την αρχή των αμοιβαία επωφελών αποτελεσμάτων.

3.12. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ευρεία προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, βιομηχανικές και τεχνολογικές διαστάσεις της μετάβασης σε μια μη ρυπογόνο οικονομία, με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων, των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Η βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να επιδιωχθεί σε όλους τους τομείς πολιτικής με συνεκτικό τρόπο και να τείνει σε ένα υπόδειγμα σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξασφαλιστεί η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων σε όλα τα επίπεδα και να αντιμετωπιστεί ο αντίκτυπος της αλλαγής του οικονομικού μοντέλου στην απασχόληση μέσω του κοινωνικού διαλόγου που θα συνδέει το εθνικό με το ενωσιακό επίπεδο.

3.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η διαδικασία μετασχηματισμού προς μια ουδέτερη, από πλευράς ανθρακούχων εκπομπών, οικονομία εξαρτάται επίσης από τις επενδύσεις σε προσβάσιμα και βιώσιμα συστήματα δημόσιων μεταφορών και σε δομημένα περιβάλλοντα. Από κοινού με το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την προώθηση ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα μέσω επενδύσεων σε αυτούς τους τομείς με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι μπορούν να χρησιμοποιούνται από όλα τα μέλη της κοινωνίας και να είναι προσβάσιμοι στα άτομα με αναπηρία και στους ηλικιωμένους.

3.14. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δίκαιη μετάβαση από κοινωνικής άποψης είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της υποστήριξης και της εμπιστοσύνης των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και για τη διευκόλυνση των σημαντικών οικονομικών αλλαγών που απαιτούνται για τη διάσωση του πλανήτη από την κλιματική αλλαγή. Το τέλος της εποχής των ορυκτών καυσίμων στην Ευρώπη πρέπει να συνοδεύεται από τις απαραίτητες επενδύσεις που θα διασφαλίζουν την προστασία των εργαζομένων της, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη στήριξη της τοπικής ανάπτυξης. Οι διαδικασίες μετάβασης πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να συνδέονται με αποτελεσματικές πολιτικές διαφάνειας και επικοινωνίας.

3.15. Η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι πρέπει να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των μέτρων οικονομικής αναδιάρθρωσης και των μέτρων που εξασφαλίζουν την προστασία και την επανακατάρτιση των εργαζομένων που επηρεάζονται από τις διαδικασίες μετάβασης. Θα πρέπει, ωστόσο, να εξασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ της επένδυσης στην επανακατάρτιση των εργαζομένων που μεταβαίνουν σε νέες μορφές πιο πράσινης απασχόλησης και της προετοιμασίας εκείνων στις πληγείσες κοινότητες που πρόσφατα εισήλθαν στην αγορά εργασίας με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τις αναδυόμενες μορφές εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη της απασχόλησης των ατόμων που είναι περισσότερο αποκομμένα από την αγορά εργασίας, όπως οι νέοι και τα άτομα με αναπηρία.

3.16. Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης επιδιώκει λύσεις στις συνέπειες της συρρίκνωσης των εξορυκτικών βιομηχανιών και στην ανάγκη υποστήριξης βαριών μεταποιητικών τομέων ώστε να είναι σε θέση να διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους με βιώσιμο τρόπο, καθώς και στην ανάγκη αντιμετώπισης των σχετικών κοινωνικών επιπτώσεων, αλλά σημειώνει ότι δεν πρέπει να περιοριστεί στη χρηματοδότηση των διαδικασιών απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι μέρος των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα διατεθεί στην πραγματοποίηση επενδύσεων που χρειάζονται οι εργαζόμενοι και οι κοινότητες που επηρεάζονται από την αλυσίδα προστιθέμενης αξίας των διαδικασιών απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές ως ενίσχυση κατά τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε μια άλλη.

3.17. Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι το κλειδί για την υποστήριξη των διαδικασιών μετάβασης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να αυξηθούν οι πόροι για την ενίσχυση και την αναζωογόνηση του συστήματος δευτεροβάθμιας και πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μέσω επιστημονικών και τεχνολογικών κατευθυντήριων γραμμών ειδικά προσαρμοσμένων στις σημερινές ανάγκες με τη χρήση όλων των διαθέσιμων πόρων της πολιτικής για τη συνοχή.

3.18. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την απόφαση προώθησης και υποστήριξης καινοτόμων και βιώσιμων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και νεοφυών επιχειρήσεων. Η υποστήριξη των επιχειρήσεων που ασχολούνται με κοινωνικά υπεύθυνες και βιώσιμες δραστηριότητες και η εξεύρεση οικολογικών λύσεων για την ευημερία της κοινότητας πρέπει να ανταμείβονται.

3.19. Ο προγραμματισμός των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα συνδέεται στενά με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, όπως προβλέπεται ήδη στους κανονισμούς για τα κονδύλια της πολιτικής για τη συνοχή κατά την περίοδο 2021-2027. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, πέραν της παρακολούθησης που προβλέπεται από τους κανόνες της πολιτικής για τη συνοχή, το πλαίσιο οικονομικής διοίκησης της ΕΕ θα χρησιμοποιηθεί για την εποπτεία της εφαρμογής του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης στα κράτη μέλη μέσω του ετήσιου διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι σε αυτόν τον διάλογο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

3.20. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον προγραμματισμό του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης μέσω ενός ή περισσότερων εδαφικών σχεδίων για μια δίκαιη μετάβαση, με μια περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης έως το 2030, σύμφωνη με τα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα και τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δυνατότητα των κρατών μελών να διαθέτουν ειδικό πρόγραμμα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

3.21. Η ΕΟΚΕ προτείνει στα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης να έχουν πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ.

3.22. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα εδαφικά σχέδια και τα τυχόν ειδικά προγράμματα πρέπει να εποπτεύονται από επιτροπές παρακολούθησης που διέπονται από τους ίδιους κανόνες με εκείνους που προβλέπει ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων που διέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία.

## 4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι το χρηματοδοτικό πλαίσιο θα πρέπει να καταρτιστεί όχι μόνο για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, αλλά και για τον συνολικό Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης και για το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ προσθέτει ότι η κινητοποίηση πόρων άνω των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ δεν είναι εγγυημένη (δηλαδή οι μεταφορές που υπερβαίνουν κατά 1,5 την κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης δεν είναι υποχρεωτικές). Υπάρχουν επίσης πολλά εκκρεμή ζητήματα σχετικά με το ειδικό καθεστώς στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU και τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα από την ΕΤΕπ.

4.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι η απόφαση διάθεσης περίπου 1 τρισ. ευρώ στην οικολογική μετάβαση σε μια δεκαετία —μεταξύ άλλων με την πραγματοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων μέσω του InvestEU— θα μπορούσε να στερήσει κονδύλια από άλλους τομείς που χρηματοδοτούνται από αυτό το ταμείο. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα όσων μέτρων χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης με τα μέτρα που χρηματοδοτεί το InvestEU στο πλαίσιο του πυλώνα 2 και από τον μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο του πυλώνα 3 του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

4.3. Οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας θα υποστηρίζονται επίσης από κονδύλια της κοινής γεωργικής πολιτικής, το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού της οποίας θα διατεθεί υπέρ των στόχων για το κλίμα. Εν προκειμένω, θα είναι σημαντικό να τηρήσουν οι εθνικές κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ τη δέσμευσή τους να κάνουν επενδύσεις στον τομέα της συνοχής όπως και κατά το παρελθόν.

4.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ιδιαίτερα τις προτεινόμενες διαδικασίες που συνδέονται με την πιο ευέλικτη κατανόηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και τη συνεχή απλούστευση που προτείνει η Επιτροπή στο πλαίσιο του ευρύτερου πλαισίου πολιτικής που ορίζεται στην ανακοίνωση για το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη. Απαιτούνται διάφοροι κανόνες για την πραγματοποίηση επενδύσεων που αναμένεται να οδηγήσουν σε νέα ανάπτυξη.

4.5. Η ΕΟΚΕ κατανοεί τη δέσμη καλά ποσοτικοποιημένων κριτηρίων επιλεξιμότητας για τη χρηματοδότηση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και συμφωνεί με τη σκοπιμότητά της.

4.6. Πράσινη κρατική ενίσχυση

— Εφαρμογή πράσινων όρων στις κρατικές ενισχύσεις για επιχειρήσεις σε τομείς με υψηλό αποτύπωμα άνθρακα και/ή υλικό αποτύπωμα,

— Εφαρμογή παρόμοιων πράσινων όρων σε νέα και διευρυμένα τραπεζικά δάνεια (με ή χωρίς δημόσιες εγγυήσεις) σε αυτούς τους τομείς,

— Άρνηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις και τομείς που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να υιοθετήσουν τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και κυκλικές τεχνολογίες, ούτε και να επανεκπαιδεύσουν τους εργαζομένους τους για νέες θέσεις εργασίας,

— Επιτάχυνση των διαδικασιών σχεδιασμού για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δημόσιες συγκοινωνίες και κυκλικά έργα και υποδομές. Οι εταιρείες αγωνίζονται για την επιβίωσή τους και πρέπει να λαμβάνουν γρήγορα τις κρατικές ενισχύσεις.

Για να μειωθεί η αρχική διοικητική επιβάρυνση, οι κυβερνήσεις μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν μια εύκολη πράσινη δοκιμασία κατά τη χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης, σε συνδυασμό με μια εκ των υστέρων δυσκολότερη πράσινη δοκιμασία. Εάν μια εταιρεία αθετήσει τους συμφωνηθέντες πράσινους όρους, η κρατική ενίσχυση θα πρέπει να αποπληρωθεί εν μέρει ή πλήρως, ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης. Αυτό που προτείνεται επίσης είναι να στοχοθετηθούν βασικοί τομείς που είναι εντάσεως άνθρακα και υλικών ώστε να περιοριστεί στο ελάχιστο η γραφειοκρατία ([2]).

4.7. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης τα πεδία στα οποία είναι δυνατόν να διατεθούν κονδύλια του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και εκείνα στα οποία δεν μπορεί να παρασχεθεί χρηματοδότηση. Η μέθοδος κατανομής συμβάλλει στο να διασφαλιστεί ότι τα κονδύλια συγκεντρώνονται επαρκώς σε όσα κράτη μέλη καλούνται να βρουν απαντήσεις στα πλέον επιτακτικά ζητήματα και παράλληλα παρέχεται σημαντική συνδρομή σε όλα τα κράτη μέλη. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη με κατά κεφαλήν ΑΕΕ χαμηλότερο από το 90 % του μέσου όρου της ΕΕ θα λάβουν περίπου τα δύο τρίτα των κονδυλίων του ταμείου.

4.8. Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε οντότητες πέραν των ΜΜΕ, καθότι οι κύριες εξορυκτικές εταιρείες και η βαριά βιομηχανία που επηρεάζονται από τη δράση για το κλίμα είναι συνήθως μεγάλης εμβέλειας. Εξάλλου, ιδίως οι εν λόγω επιχειρήσεις συχνά παρέχουν μεγάλο αριθμό αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ευημερία των περιφερειών. Η πρόληψη της ανεργίας θα πρέπει να καταστεί βασικός στόχος των εδαφικών σχεδίων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την παροχή βοήθειας στους σημερινούς εργαζομένους κατά τη μετάβαση προς νέες μορφές απασχόλησης, αλλά και τη στήριξη των νέων και των ατόμων που έχουν αποκοπεί από την ανοικτή αγορά εργασίας, όπως τα άτομα με αναπηρία, στην εξεύρεση εργασίας σε αυτούς τους αναπτυσσόμενους τομείς.

4.9. Η ΕΟΚΕ εκτιμά τις νέες δυνατότητες που προσφέρονται στις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να αναλάβουν άμεσα την ευθύνη για τη διαχείριση των έργων και να εφαρμόσουν μια προσέγγιση με γνώμονα κάθε τόπο, καθότι οι βασικές οντότητες για τα εδαφικά σχέδια προκειμένου για τη δίκαιη μετάβαση είναι οι περιφέρειες NUTS 3.

4.10. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα θα πρέπει να συμμετέχουν στην εκπόνηση και την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών για τη μείωση των εκπομπών ρύπων με σκοπό τη δίκαιη μετάβαση, η οποία θα κατοχυρώνει —με τη σειρά της— αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας και την εξισορρόπηση των συστημάτων μη ρυπογόνου ενέργειας με τη διατηρήσιμη ποιότητα της εργασίας. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις θα πρέπει να είναι παρούσες σε όλα τα στάδια της διαδικασίας δίκαιης μετάβασης έτσι ώστε να προστατεύουν τα συμφέροντα των εργαζομένων στα διαφορετικά επίπεδα.

([2]) Οι ακόλουθοι τομείς έχουν σχετικά υψηλό αποτύπωμα άνθρακα και υλικών: (1) Μεταφορές: οι οδικές, αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές βασίζονται κυρίως σε ορυκτά καύσιμα. (2) Κατασκευές: πολλοί κατασκευαστές εξακολουθούν να χρησιμοποιούν τεχνολογίες έντασης ενέργειας και υλικών. (3) Οικοδομικός τομέας: πολλοί από τους κατασκευαστές εξακολουθούν να χρησιμοποιούν μη ανακυκλώσιμα και ενεργοβόρα υλικά, όπως το τσιμέντο· (4) Ενέργεια: η μετάβαση από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι πολύ σταδιακή.

4.11. Για να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την επιλεξιμότητα των εδαφών είναι περιοριστική, καθότι η χρηματοδότηση θα επιτρέπεται να χορηγείται μόνο σε όσα κράτη εφαρμόζουν και υποβάλλουν σχέδιο δίκαιης μετάβασης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να προετοιμάσουν το συντομότερο δυνατόν τα σχέδιά τους ώστε να μπορούν να υποστηριχθούν πολλοί εργαζόμενοι σε όλη την Ευρώπη στις περιοχές που προσδιορίζονται στα σχέδια.

4.12. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσαρμογή του κανονισμού περί κοινών διατάξεων ώστε να δημιουργηθεί μια σαφής και διαφανής νομική βάση για τη μελλοντική πολιτική για τη συνοχή της ΕΕ και τον προσανατολισμό της στο κλίμα.

4.13. Δεδομένου του υψηλού επιπέδου αβεβαιότητας σχετικά με τον αντίκτυπο της μετάβασης στην απασχόληση και της πιθανής γεωγραφικής κατανομής της, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι θα ήταν προτιμότερο να μην υπάρχει καμία εκ των προτέρων γεωγραφική κατανομή των κονδυλίων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Μία άλλη ανησυχία αφορά τη διαχείριση του Ταμείου. Ο καθορισμός των επιλέξιμων περιοχών και του ποσού που θα κατανέμεται σε κάθε περιοχή ανατίθεται εξολοκλήρου στις εθνικές κυβερνήσεις. Δεδομένου ότι δεν θα υπάρξουν περιφερειακές κατανομές, υπάρχει κίνδυνος αυτό να οδηγήσει σε ανισορροπίες στην κατανομή χρηματοδότησης σε υποεθνικό επίπεδο και ότι περιοχές που είναι λιγότερο ευάλωτες στις αρνητικές επιπτώσεις των στόχων της κλιματικής αλλαγής δεν θα λάβουν πόρους.

4.14. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η φιλοδοξία να βασιστούμε στο InvestEU και την ΕΤΕπ για τη διάθεση 45 δισεκατ. ευρώ και 25-30 δισεκατ. ευρώ αντιστοίχως θα πρέπει να ελέγχεται εκ του σύνεγγυς προκειμένου να μην επαναληφθούν τα προβλήματα των επενδύσεων μέσω του ΕΤΣΕ ([3]). Είναι αναγκαίο να ληφθεί μέριμνα έτσι ώστε οι εν λόγω επενδύσεις να είναι πλήρως ευθυγραμμισμένες με τη συμφωνία του Παρισιού και ώστε οι στόχοι της ΕΕ να καταστήσουν την Ευρώπη την πρώτη ήπειρο με μηδενικό αντίκτυπο.

4.15. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Next Generation EU» (Επόμενη Γενιά ΕΕ) που αποσκοπεί στην ενίσχυση του μηχανισμού μετάβασης για την αντιμετώπιση της κρίσης και τη νέα πρότασή της για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι ο συνολικός προϋπολογισμός για το Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης θα αυξηθεί σε 40 δισεκατομμύρια ευρώ και ότι θα ενισχυθεί το κατάλληλο μεταβατικό καθεστώς στο πλαίσιο του InvestEU. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει επίσης την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έναν μηχανισμό δανειοδότησης του δημόσιου τομέα, ο οποίος θα κινητοποιήσει από 25 έως 30 δισεκατομμύρια ευρώ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα κινητοποιηθούν στο πλαίσιο του δίκαιου μηχανισμού μετάβασης τουλάχιστον 150 δισεκατομμύρια ευρώ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

4.16. Η διατήρηση ενός φιλόδοξου προϋπολογισμού για την πολιτική για τη συνοχή μετά το 2020 πρέπει να παραμείνει η κύρια προτεραιότητα στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής σε περιφερειακό επίπεδο. Με άλλα λόγια, η δημιουργία ενός πρόσθετου ταμείου δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως πρόσχημα για να δικαιολογηθούν περαιτέρω περικοπές στα κονδύλια της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

4.17. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ορισμένες αμφιβολίες όσον αφορά τη διαδικασία προγραμματισμού, καθότι το μεν νομικό κείμενο πρέπει να εγκριθεί, ο δε κανονισμός περί καθορισμού κοινών διατάξεων να τροποποιηθεί. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει να εγκριθούν τα μεν εδαφικά σχέδια κατά το β' εξάμηνο του 2020, τα δε προγράμματα που αφορούν το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης εντός του 2021. Αυτό θα μπορούσε να καθυστερήσει την εκτέλεση ορισμένων προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή.

Βρυξέλλες, 10 Ιουνίου 2020.

*Ο Πρόεδρος*
*της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής*
Luca JAHIER

([3]) Ειδική έκθεση αριθ. 03/2019 του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ορισμένες ενισχύσεις υπό το ΕΤΣΕ αντικατέστησαν μόνο τη χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ και την ΕΕ, ενώ ορισμένα ποσά διατέθηκαν σε έργα στα οποία θα μπορούσε να έχει γίνει χρήση άλλων πηγών δημόσιας ή ιδιωτικής χρηματοδότησης. Τέλος, οι εκτιμήσεις για τις πρόσθετες επενδύσεις που προσέλκυσε το ΕΤΣΕ υπήρξαν ορισμένες φορές υπερεκτιμημένες και οι περισσότερες από τις επενδύσεις διοχετεύτηκαν σε ορισμένα από τα μεγαλύτερα κράτη μέλη της ΕΕ των 15, με εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες.